

ВПЛИВ НЕРІВНОСТІ РОЗПОДІЛУ ДОХОДІВ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

Зарапіна Ю.Е.

Інститут світової економіки та міжнародних відносин НАН України,
м. Київ

Концепція сталого розвитку (англ. sustainable development) передбачає підтримку та взаємодоповнюваність складових розвитку задля задоволення потреб людини. Саме поняття прийшло із-за кордону, тому термін задля його позначення був просто перекладений як «сталий розвиток». Але більш доцільним є уточнення, що мова йшла про розвиток, що продовжується (самодостатній), тобто такий, що не суперечить подальшому розвитку людини.

Серед складових сталого розвитку прийнято виділяти три основні: екологічна, економічна та соціальна складові. Екологічна складова передбачає такий розвиток, що забезпечує цілісність біологічних та фізичних природних систем. Важливим аспектом економічної складової є дохід та його зростання з урахуванням оптимального використання обмежених ресурсів, що використовуються для його виробництва. Третя складова спирається на розподіл виробленого доходу. На ній ми зупинимося докладніше.

Справа у тому, що нерівність розподілу доходів притаманна суспільствам і є стимулом для отримання освіти, підвищення продуктивності, застосування різних зберігаючи технологій. Але коли цей процес поширюється, поглиблюючи розрив між найбагатшими та найбіднішими верствами населення, чи можна вважати це протиріччям сталому розвитку? Так, наприклад, середній рівень доходу найбагатших 10% населення перевищує дохід найбідніших 10% у 9 разів. У Японії та Великобританії – відношення дорівнює 10 разів. У США цей показник сягає 14 разів, а у Мексиці та Чилі – 27 разів.

Яким же чином нерівність розподілу доходів перешкоджає сталому розвитку? Наведемо декілька каналів впливу. По-перше, нерівність сприяє поширенню корупції (найбагатші верстви населення можуть використовувати свою владу задля подальшого збагачення). Цей процес притаманний не лише країнам з ринками, що формуються, але і високорозвиненим країнам, наприклад, США. По-друге, нерівність обмежує соціальну мобільність, тобто можливість людини покращити свої умови життя та піднятися по соціальних сходах (тобто переміститися у вищий клас – у термінології минулого століття чи отримати вищий дохід та владу – сучасною мовою). Країнам з високим показником нерівності притаманна низька соціальна мобільність (у тому числі, між поколіннями). По-третє, нерівність може спричинити опір системі, як такій, що не є справедливою для всіх членів суспільства. Перш за все критиці піддаються політики у галузі перерозподілу – соціальні трансферти та оподаткування.

І нарешті, високе значення показників нерівності говорить про неефективність стратегії країни, навіть, якщо країни досягає зростання, наприклад, ВВП, а його розподіл лишається нерівним та несправедливим, то такий розвиток не може вважатися сталим.